

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ
& Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
(ΠΕ.Κ.Ε.Σ. ΚΡΗΤΗΣ)

Ταχ. Δ/ση: Ρολέν 4
Ταχ. Κώδικας: 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Πληροφορίες: Βασιλεία Καλοκύρη
Τηλ.: 2810 24 64 00 -
2810 24 68 60
κιν.: 697 99 30 724
E-mail: pekeskritis@sch.gr
E-mail προσωπ.: kalokyri@sch.gr

Ηράκλειο, 9-9-2019

Αρ. Πρωτ.: Φ.2 /1375

ΠΡΟΣ:

- Δ/νσεις και Εκπαιδευτικούς Φιλολόγους (ΠΕ02) Σχολείων Δ.Ε. Ηρακλείου Επιστημονικής Ευθύνης της Σ.Ε.Ε. Β. Καλοκύρη (διαμέσου των Δ/σεων των Σχολείων τους)
- Δ/νσεις και Εκπαιδευτικούς Σχολείων Παιδαγωγικής αρμοδιότητας Ηρακλείου και Ρεθύμνου (διαμέσου των Δ/σεων των Σχολείων τους)

ΚΟΙΝ:

1. Δ/ση Δ/θμιας Εκπ/σης Ηρακλείου
2. Δ/ση Δ/θμιας Εκπ/σης Ρεθύμνου
3. ΠΔΕ Κρήτης

Θέμα: Χαιρετισμός. Ζητήματα συνεργασίας, υλικό προγραμματισμού και διδακτικής, για τη νέα σχολική χρονιά, 2019-20.

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Καλή σχολική χρονιά, με δύναμη και δημιουργική διάθεση, επιτυχία στο εκπαιδευτικό έργο σας και αναγνώριση των προσπαθειών σας για προσφορά στην παιδεία, την κοινωνία και τον πολιτισμό!

Από πλευράς μου, θα είμαι δίπλα σας, προς υποστήριξη του έργου σας. Θα ανακοινωθούν προσεχώς επιμορφωτικές συναντήσεις σχετικά με

- ☐ τα νέα δεδομένα στη διδασκαλία, την αξιολόγηση και τις πανελλαδικές εξετάσεις για τη Γ' τάξη Ημερήσιου και Δ' τάξη Εσπερινού Γενικού Λυκείου
- ☐ εκπαιδευτική-διδακτική αξιοποίηση του Ερωτόκριτου του Β. Κορνάρου, στο πλαίσιο του νέου σχολικού έτους - αφιερώματος
- ☐ ζητήματα προγραμματισμού και διδακτικής για τα φιλολογικά μαθήματα
- ☐ γενικότερα ζητήματα διδακτικής, εκπαιδευτικά – παιδαγωγικά, σε ανταπόκριση προς τις ανάγκες των σχολείων σας.

Καθώς βρισκόμαστε στην έναρξη της διδακτικής χρονιάς, περίοδο του προγραμματισμού και σχεδιασμού του διδακτικού και παιδαγωγικού έργου, επισημαίνω/υπενθυμίζω κι εδώ σχετικά βασικά ζητήματα.

- ✓ Η **γνωριμία με τους μαθητές/-τριες** ανά τμήμα ή η **ανανέωση γνωριμίας** μαζί τους είναι απαραίτητη και χρειάζεται να έχει **σχεδιαστεί με κατάλληλες εκπαιδευτικές τεχνικές και δράσεις** από τους εκπαιδευτικούς, ώστε να είναι ουσιώδης, ενδιαφέρουσα, να προδιαθέτει τους μαθητές **θετικά για τη σχολική χρονιά**, τη μάθηση και τη συνεργασία μεταξύ τους και με τον/την εκπαιδευτικό. Για τη διαμόρφωση του κατάλληλου κλίματος/παραδείγματος, ο/η εκπαιδευτικός μιλά πρώτος/-η για τον εαυτό του/της, σύντομα και με καλή διάθεση. Ενδεικτικά, η γνωριμία/ανανέωση γνωριμίας μπορεί να γίνει με αλληλοπαρουσιάσεις μαθητών, σε ορισμένο

χρόνο, βάσει αξόνων που αναγράφονται στον πίνακα (π.χ. στόχοι μαθητή/τριας για τη νέα χρονιά, στοιχεία προς βελτίωση κ.ά.). Οι απαντήσεις μπορούν να αξιοποιηθούν ως αρχική εργασία -π.χ. σύνταξη σύντομου αυτοβιογραφικού κλπ- και να ενσωματωθούν στον φάκελο (ντοσιέ) ή τετράδιο του μαθήματος. **Επισημαίνεται ότι μια σύντομη αλλά ουσιαστική γνωριμία/ανανέωση γνωριμίας είναι απαραίτητη και ενδεδειγμένη και για τους μαθητές και τις μαθήτριες της Γ΄ Λυκείου (Γ΄ και Δ΄ Εσπερινού Λυκείου) ως υποκίνηση συμμετοχής και συνεργασίας· δεν είναι «απώλεια χρόνου».**

- ✓ Η διαμόρφωση **μαθησιακού-εκπαιδευτικού συμβολαίου**, στη συνέχεια της γνωριμίας/ανανέωσης γνωριμίας είναι καθοριστική για το παιδαγωγικό κλίμα! Το «συμβόλαιο» αυτό λειτουργεί στη διάρκεια της διδακτικής χρονιάς ως «σημείο αναφοράς» για υπόμνηση και «επαναφορά» σε θετική στάση. **Μακριά από «διδασκισμό» και κοινοτυπίες** που απωθούν τους μαθητές/τις μαθήτριες, η διαδικασία σύνθεσης του μαθησιακού-εκπαιδευτικού συμβολαίου χρειάζεται επίσης **καλό προηγούμενο σχεδιασμό** («πώς θα το κάνουμε;», «πόσο χρόνο μπορούμε να αφιερώσουμε;»), ανάλογα με την τάξη/ηλικία και το γνωστικό αντικείμενο. **Ο/Η εκπαιδευτικός** δίδει την κατεύθυνση λέγοντας **πρώτος/-η σύντομα τι προσφέρει και τι ζητά...**
- ✓ Η **συστηματική εξάσκηση και αξιοποίηση ομάδων εργασίας** αυξάνει το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των μαθητών και ωφελεί πολλαπλά, καλλιεργώντας απαραίτητες για το μέλλον δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας. **Πρακτικά λειτουργικές είναι οι ομάδες ανά δύο θρανία** (εξοικονόμηση προετοιμασίας χώρου, αποφυγή αναστατώσεων κ.λ.π.), τουλάχιστον για την αρχή της εξάσκησης και για απλές, σύντομες ασκήσεις στην τάξη. Με τη σωστή αξιοποίηση (**σταδιακά, με σύντομες ασκήσεις, προσδιορισμό χρόνου εργασίας, προσδιορισμό ρόλου συντονιστή/αναγνώστη για ταυτόχρονη ανάγνωση και ακρόαση του ζητουμένου από τα μέλη της ομάδας κ.ά.**) θα γίνει σαφές ότι και χρόνος εξοικονομείται (π.χ. σύνταξη διαγράμματος σε παραγωγή λόγου) και το διδακτικό αποτέλεσμα είναι περισσότερο ικανοποιητικό...

Πολύ βοηθητικό είναι το επιμορφωτικό υλικό που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης, με τίτλο:

Θέματα αξιοποίησης της ομάδας στη σχολική τάξη (Τόμος Δ).

Είναι διαθέσιμο στην διεύθυνση

http://www.epimorfosi.edu.gr/images/stories/ebook-epimorfotes/sxeseis/sxeseis_sxolikh_taxh.pdf

Συνιστώ να το αξιοποιήσετε κατάλληλα. Επικοινωνήστε μαζί μου για κάθε σχετική ερώτηση. Θα έχουμε και την ευκαιρία να συζητήσουμε και να επεξεργαστούμε και σε συναντήσεις μας σχετικές εφαρμογές.

- ✓ Προσπαθούμε να εφαρμόσουμε **διαφοροποιημένη διδασκαλία**, ως προς το **περιεχόμενο**, τη **διαδικασία** (τρόπους μάθησης, εκπαιδευτικές τεχνικές) και το **τελικό προϊόν** (είδος εργασίας), για να ανταποκριθούμε στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών/τριών μας (διαφορετική ετοιμότητα, διαφορετικά ενδιαφέροντα, διαφορετικά μαθησιακά στυλ). Χρειάζεται δηλαδή να **σχεδιάζουμε εκ των προτέρων διαφορετικούς τρόπους** για να βοηθήσουμε τους μαθητές/τις μαθήτριες να μαθαίνουν. Ωστόσο, η

διαφοροποιημένη διδασκαλία δεν είναι εξατομικευμένη διδασκαλία (Tomlinson C.A., 2010. Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη).

Βλ. ενδεικτικώς: [ΙΕΠ. Εισαγωγικές έννοιες στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία](#) (πατήστε πάνω στον σύνδεσμο control+κλικ)

- ✓ **Αντιμετωπίζουμε ζητήματα συμπεριφοράς των μαθητών και των μαθητριών με παιδαγωγικό πνεύμα**, λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες της εφηβείας, της σύνθετης και δύσκολης κοινωνικο-οικονομικά και πολιτισμικά πραγματικότητας. Δεν σημαίνει αυτό ότι εκπαιδευόμε στην απουσία ορίων, ευγένειας, δημοκρατίας. Σημαίνει ότι αποφεύγουμε την παγίδα της «αντι-μεταβίβασης», κατά την «πρόκληση» που ουσιαστικά θα απευθυνόταν σε άλλον δέκτη... Το διάλειμμα, γενικότερα χρόνος εκτός μαθήματος, σε ένα ήσυχο περιβάλλον, σε άλλη στιγμή, λιγότερο φορτισμένη, και η δική μας ψύχραιμη και πολιτισμένη στάση μπορούν να προσφέρουν πολύτιμα μαθήματα ζωής στους μαθητές/στις μαθήτριες και σε μας την ηθική ικανοποίηση του «δασκάλου»...
- ✓ Γενικότερα, **η ενσυναίσθηση και η παιδαγωγική ευαισθησία** είναι απαραίτητα εφόδια για το έργο μας ως εκπαιδευτικών!

Ως προς τον προγραμματισμό και σχεδιασμό της διδασκαλίας:

- ✓ **«Γνωριμία» με το σχολικό βιβλίο (δομή – περιεχόμενο), γνωριμία με την ύλη:** Χρειάζεται να έχουμε ως εκπαιδευτικοί συνολική εικόνα του μαθήματος που αναλαμβάνουμε να διδάξουμε. Αντίστοιχα, χρειάζεται να έχουν οι μαθητές/-τριες συνοπτική εικόνα της ύλης τους. Είναι απαραίτητο παιδαγωγικά να ξεκινάμε με «ανακαλυπτική» μάθηση του περιεχομένου και της δομής του σχολικού βιβλίου, ιδίως σε μαθήματα όπως η Ιστορία και η Νεοελληνική Γλώσσα. Ανάλογα με την τάξη και το μάθημα, στη συνέχεια της εισαγωγικής παρουσίασης του βιβλίου, μπορούμε να έχουμε σχεδιάσει ανάθεση εργασιών (π.χ. διάγραμμα, ψηφιακή παρουσίαση) που θα παρουσιαστούν από τους μαθητές στην πορεία των μαθημάτων, ώστε να προχωρήσουμε βιωματικά και με στρατηγική γνωριμίας με την ύλη. Η ανάθεση των εργασιών από τους μαθητές μπορεί να γίνει με βάση τις επιλογές τους, στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.
Στην Ιστορία Γυμνασίου και Α΄ και Β΄ Λυκείου μπορούμε να σχεδιάσουμε και να αφιερώσουμε π.χ. 4 ώρες στη συνολική παρουσίαση με παράλληλες περιλήψεις/εργασίες που καταλήγουν με ανατροφοδότηση στην (ανα-) σύνθεση συνολικής περίληψης, ώστε να αποκτήσουν όλοι/όλες συνολική εποπτεία της περιόδου και της πολιτισμικής φυσιογνωμίας της. Η εισαγωγική ολιστική προσέγγιση με κατάλληλο χρόνο κατά την κρίση του/της Φιλολόγου είναι απαραίτητη και για την Ιστορία Γ΄ Ημερήσιου Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών (ΟΠΑΣ) και αντίστοιχα για την Ιστορία ΟΠΑΣ της Γ΄ ή Δ΄ τάξης Εσπερινού Λυκείου.
- ✓ **Δημιουργούμε κλίμα προσμονής-προετοιμασίας για τη σημαντική δραστηριότητα της τάξης** κατά το νέο σχολικό έτος, συνδιαμορφώνοντάς την με τους μαθητές, ώστε να έχουν προσωπικό ενδιαφέρον και συμμετοχή. **Π.χ. προσέγγιση του Ερωτόκριτου του Β. Κορνάρου με ομάδες δράσεων** (αφηγητές (ει δυνατό «από στήθους»), ερμηνευτές-μελετητές, δημιουργοί

εικαστικών, θεατρικών σκηνών/αναπαράστασης, κ.ά.) Ή: Επιλογή λογοτεχνικού έργου για αφιέρωση διδακτικών ωρών (προγραμματισμένου χρόνου) στην επεξεργασία του, στο πλαίσιο της φιλαναγνωσίας, που υποδεικνύεται από τις οδηγίες Λογοτεχνίας (ενδεικτικώς βλ. περυσινές οδηγίες Λογοτεχνίας Γυμνασίου έως Β΄ Λυκείου).

- ✓ **Οργανώνουμε τους διδακτικούς στόχους μας ανά μάθημα** και επιδιώκουμε να επιτευχθούν στη διάρκεια του έτους, με κατάλληλες ενσωματώσεις εργασιών κ.λ.π. κατά την πορεία της ύλης, χωρίς να (εμ-)μένουμε πολλές ώρες στις ίδιες διδακτικές ενότητες .
- ✓ **Σχεδιάζουμε και προγραμματίζουμε να ολοκληρώσουμε την ύλη σε όλες τις τάξεις και τα μαθήματα, με κατάλληλους τρόπους. Με ευελιξία μπορούμε να συμπυκνώσουμε ύλη, αλλά δεν αφήνουμε «χάσματα».** Προσπαθούμε πάντα να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες μια σφαιρική και ουσιαστική εικόνα του όλου, με εισαγωγική επισκόπηση αλλά και ανασκόπηση και αναστοχασμό στο τέλος του έτους.

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Οι παραπάνω επισημάνσεις/υπομνήσεις γίνονται στο πνεύμα της προσπάθειας για μια πρώτη επικοινωνία με όλους και όλες σας.

Πράγματι, το διδακτικό – παιδαγωγικό έργο μας είναι ιδιαίτερα απαιτητικό και χρειάζεται φιλότιμη προσπάθεια και «μεράκι δουλειάς» για να ανταποκριθούμε όσο μπορούμε σε αυτό, με συνείδηση και των πρακτικών δυσκολιών αλλά και του χρέους μας ως εκπαιδευτικών.

Ας θυμηθούμε το γνωστό βιβλίο του Βραζιλιάνου παιδαγωγού και στοχαστή της εκπαίδευσης και των κοινωνικών της προεκτάσεων, του Paulo Freire, ***Δέκα επιστολές προς εκείνους που τολμούν να διδάξουν***. Με τα λόγια του ίδιου του συγγραφέα:

Να πώς διαμορφώνεται ο τίτλος «Δέκα Επιστολές προς εκείνους που τολμούν να διδάξουν». Πρέπει να τολμάμε με την πλήρη έννοια της λέξης, να μιλάμε για αγάπη χωρίς να φοβόμαστε μη μας πουν γελοίους, υπερβολικά συναισθηματικούς ή μη επιστημονικούς, αν όχι και αντιεπιστημονικούς. Πρέπει να τολμάμε (...). Τα κάνουμε όλα αυτά με συναίσθημα, με πάθος, με επιθυμίες, με φόβο, με αμφιβολίες και με κριτική σκέψη. (...) Πρέπει να τολμάμε, έτσι ώστε να μπορούμε να συνεχίσουμε να διδάσκουμε για πολύ καιρό υπό συνθήκες που ξέρουμε πολύ καλά: χαμηλός μισθός, έλλειψη σεβασμού και ο πανταχού παρών κίνδυνος να πέσουμε θύματα κυνισμού. Πρέπει να τολμάμε να μάθουμε πώς να τολμάμε, για να λέμε όχι στη γραφειοκρατικοποίηση του νου στην οποία είμαστε εκτεθειμένοι κάθε μέρα. Πρέπει να τολμάμε, για να μπορούμε να συνεχίσουμε να το κάνουμε ακόμα κι όταν από υλικής πλευράς μας συμφέρει περισσότερο να πάψουμε να τολμάμε.

(Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2009, 2^η έκδοση, σελ. 66)

Με την πίστη ότι ως εκπαιδευτικοί είμαστε φορείς πολιτισμικής παρέμβασης, σε έναν κόσμο που χρειάζεται αξίες ανθρωπιστικές, εύχομαι καλή αρχή και καλή επιτυχία στο έργο μας!

Με τιμή,
Η Συντονίστρια Εκπαιδευτικού έργου
κλάδου ΠΕ02 Φιλολόγων

Βασιλεία (Λιάνα) Καλοκύρη

Εσωτερική διανομή: 1.Οργανωτική Συντονίστρια ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κρήτης